

**PAR ATBALSTA PASĀKUMU BĒRNIEM AR UZVEDĪBAS VAI ATKARĪBU
PROBLĒMĀM UZRAUDZĪBAS PADOMES SĒDES**

PROTOKOLS

Rīgā

Nr.1

2026.gada 16.jūnijā

Veids un vieta: tiešsaistē MS Teams platformā

Vada: Diāna Jakaite, Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece

Padomes locekļi vai to deleģētie pārstāvji:

Ilze Kurme	Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore
Dace Daugule	Bērnu un jauniešu tiesību departamenta vecākā juriste
Gunita Kovaļevska	Bērnu aizsardzības centra vadītāja
Inga Martinsone	Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte
Ārija Martukāne	biedrības "Latvijas Bērnu labklājības tīkls" valdes locekle
Olga Ozola	Izglītības un zinātnes ministrijas Vispārējās izglītības departamenta direktora vietniece iekļaujošas izglītības jautājumos

Padomes locekļi, kuri sēdē nepiedalās:

Ginta Ozola	Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu nodaļas vecākā eksperte
Ilze Rudzīte	Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos

Padomes locekle novērotāja statusā

Ineta Mača	Labklājības ministrijas Eiropas Savienības struktūrfondu departamenta vecākā eksperte
------------	---

Citi dalībnieki:

Māris Brants	SIA "Projektu un kvalitātes vadība" pārstāvis
Lilita Cīrule	Bērnu aizsardzības centra Atbalsta pakalpojumu departamenta Projekta administrēšanas nodaļas Projekta koordinatore administratīvajos jautājumos
Evija Eglīte	SIA "Projektu un kvalitātes vadība" pārstāve
Kristīne Grigale	Bērnu aizsardzības centra Atbalsta pakalpojumu departaments Projekta atbalsta pakalpojumu ieviešanas nodaļas vecākā eksperte
Agnese Kaulakane	Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu nodaļas vecākā eksperte

Liene Kauliņa-Bandere	Bērnu aizsardzības centra vadītājas vietniece attīstības un starptautiskās sadarbības jautājumos
Sanita Lazdiņa	Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu nodaļas vadītāja vietniece
Juris Osis	SIA "Projektu un kvalitātes vadība" pārstāvis
Rita Paršova	Atbalsta pakalpojumu departamenta direktore
Arita Skarnele	Bērnu aizsardzības centra Atbalsta pakalpojumu departamenta Projekta administrēšanas nodaļas vadītāja

Protokolē: Inuta Iļmenova, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte

Sēdi sāk plkst.15:03

Darba kārtība:

1. Pētījums "Atbalsta sistēmas un pakalpojumu pieejamības izvērtējums bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un viņu ģimenēm".

D.Jakaite pirms sēdes atklāšanas informē, ka sēdē nepiedalīsies padomes locekle I.Rudzīte. Tāpat informē par izteikto lūgumu noskatīties sēdes ierakstu. Jautā, vai klātesošajiem ir iebildumi. Iebildumi netiek saņemti.

Sēdes atklāšana:

D.Jakaite: atklāj sēdi, sveicot klātesošos padomes sēdē un informē, ka darba kārtībā ir viens darba kārtības jautājums. Aicina klātesošos prezentācijas laikā fiksēt jautājumus un iesaistīties diskusijā pēc tās, uzsverot iespēju precizēt pētījumā neatspoguļotus vai nepilnīgi izskaidrotus aspektus. Informē, ka padome pieņems pētījuma rezultātus zināšanai un dod vārdu prezentētājiem.

1.

Prezentācija par pētījumu "Atbalsta sistēmas un pakalpojumu pieejamības izvērtējums bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un viņu ģimenēm"

(ziņo: SIA "Projektu un kvalitātes vadība" pārstāvji Māris Brants un Juris Osis)

Par apspriežamo jautājumu izsakās: S.Lazdiņa, D.Jakaite, G.Kovaļevska, R.Paršova, E.Eglīte, D.Daugule, Ā.Martukāne, O.Ozola.

M.Brants un J.Osis: iepazīstina padomes locekļus ar sagatavoto prezentāciju par pētījumu "Atbalsta sistēmas un pakalpojumu pieejamības izvērtējums bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un viņu ģimenēm" (sk.1.pielikumu).

S.Lazdiņa: izsaka pateicību par prezentāciju, atzīmējot tās informatīvo un vērtīgo saturu, kā arī to, ka būtiska daļa tajā minēto problēmjautājumu jau ir zināmi, īpaši attiecībā uz pakalpojumu trūkumu. Pozitīvi tiek novērtēts uzsvars uz profilakses jautājumiem. Vienlaikus vaicā, vai pētījuma ietvaros, analizējot atkarību mazināšanu un profilaksi, tika ņemts vērā Eiropas Savienības Narkotiku aģentūras (EUDA) izveidotais prevences programmu reģistrs,

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

kurā apkopotas pierādījumos balstītas programmas. Tiek norādīts, ka Latvijā pēdējos gados notiek virzība uz šādu programmu ieviešanu, minot konkrētus piemērus – programmu “UNPLUGGED”, “Labas uzvedības spēle” pirmsskolas iestādēs, kā arī “PreVenture” programmu bērniem ar specifiskiem riskiem. Jautā, vai pētījumā tika apskatīta atkarību profilakse.

J.Osis: atbild apstiprinoši un informē, ka pētījumā netika veikta padziļināta šajā reģistrā iekļauto programmu analīze, ņemot vērā pētījuma uzdevumu koncentrēties uz noteiktām valstīm un to praksi. Norāda, ka attiecīgajā portālā ir apkopots plašs programmu klāsts, tostarp iniciatīvas, kuras īsteno vairākas valstis vienlaikus, kā arī atsevišķu valstu, piemēram, Portugāles un Zviedrijas, pieredze.

S.Lazdiņa: pateicas par sniegto atbildi un uzsver, ka izteiktais viedoklis nav pārmetums, bet refleksija par esošo situāciju. Norāda, ka praksē bieži trūkst savstarpējas informētības starp resoriem par īstenotajām aktivitātēm un iniciatīvām. Rosina turpmāk lielāku uzsvāru likt uz jau ieviesto psihoemocionālās un veselības veicināšanas programmu turpināšanu un attīstīšanu, nevis jaunu iniciatīvu ieviešanu. Kā piemērs tiek minēta programma “KiVa”, kuras efektivitāte uzvedības un atkarību risku mazināšanā nākotnē ir pamatota ar pētījumu datiem un kas iekļauta arī EUDA portālā. Vienlaikus vērš uzmanību uz izglītības iestāžu noslodzi, norādot, ka skolās jau šobrīd tiek īstenots liels skaits dažādu programmu (piemēram, “EMU”, “MOT”, “KiVa” u.c.), un praksē trūkst iespēju tās visas pilnvērtīgi integrēt mācību procesā, tādēļ tiek pausts aicinājums veidot strukturētāku un koordinētāku pieeju. Atkārtoti uzsver, ka izteiktais ir refleksija, vienlaikus pozitīvi vēlreiz novērtējot, ka pētījumā būtisks uzsvārs likts uz profilakses un prevencijas attīstību.

G.Kovaļevska: pateicas par prezentāciju un lūdz apstiprināt, vai pareizi izpratusi pētījuma secinājumus, ka būtiska atšķirība starp Latviju un ārvalstu praksi ir sistēmiskas pieejas esamībā. Ārvalstīs ir vienota un koordinēta sistēma, savukārt Latvijā pieeja bieži ir fragmentēta, nepietiekami koordinēta un bez pēctecības. Norāda, ka Latvijā nepieciešama vienota sistēmiska pieeja darbā ar mērķa grupu visos līmeņos – no agrīnās prevences līdz specializētam atbalstam. Tiek akcentēta arī nepieciešamība mainīt pieeju, fokusējoties uz sistēmas atbildību, nevis atbildības pārlikšanu uz pašu mērķa grupu. Lūdz pētījuma autorus apstiprināt, vai viņas interpretācija atbilst pētījumā konstatētajiem secinājumiem.

J.Osis: atbild G.Kovaļevskai apstiprinoši un norāda, ārvalstīs dominē pieeja, ka sabiedrība kopumā veido vidi, kurā rodas uzvedības problēmas, līdz ar to arī atbildība par šo problēmu risināšanu ir kopīga. Šādas pieejas atbalsta sistēmā iesaistās visas atbildīgās institūcijas, neaprobežojoties ar atsevišķu sektoru darbību, piemēram, izglītības iestādes, probācijas dienesti un citas institūcijas darbojas koordinēti, nevis katra savas kompetences ietvaros izolēti. Norāda, ka Latvijas problēma ir tajā, ka nav noteikts viens atbildīgais par gadījuma vadīšanu, bet ārvalstīs tā ir sistēma.

D.Daugule: pateicas par prezentāciju, atzīmējot, ka prezentācija bijusi interesanta un vērtīga. Uzdod divus jautājumus. Pirmais jautājums ir par pētījuma teritoriālo tvērumu – vai tika aptverta visa Latvijas teritorija, vai tomēr identificējamās neaptvertas teritorijas, kā arī vai atsevišķiem reģioniem tika pievērta lielāka vai mazāka uzmanība. Tāpat interesējas, vai pētījumā tika analizētas savstarpējās sakarības starp pašvaldībām, reģioniem, pieejamajiem

pakalpojumiem un sistēmām. Otrais jautājums attiecas uz pētījuma pieejamību – vai tas ir publiski pieejams pilnā apjomā.

G.Kovaļevska: atbild uz otro jautājumu, ka pētījums ir pilnībā izstrādāts projekta ietvaros un būs publiski pieejams. Uzver, ka pieejami būs ne tikai prezentācijā atspoguļotie secinājumi, bet arī pilns pētījuma saturs.

R.Paršova: papildina, ka pētījums jau šobrīd ir publiski pieejams. Informē, ka tas ir apjomīgs un sastāv no astoņiem nodevumiem, no kuriem astotais ir kopsavilkums par visiem iepriekšējiem nodevumiem, kas tika prezentēts sēdes laikā. Norāda, ka uzraudzības padomes locekļiem tiks nosūtīta saite uz pētījumu, nodrošinot iespēju iepazīties gan ar atsevišķiem interesējošiem nodevumiem, gan ar kopsavilkumu kopumā.

M.Brants: atbild uz D.Daugules pirmo jautājumu, ka pētījums attiecas uz visu Latvijas teritoriju, jo pretējā gadījumā nebūtu iespējams analizēt reģionālās atšķirības. Vienlaikus tiek norādīts, ka izmantotās kvalitatīvās metodes pēc būtības nav reprezentatīvas, un arī atsevišķas aptaujas (piemēram, darba devēju) nevar pilnībā uzskatīt par reprezentatīvām. Uzsver, ka vairākas pētījumā izmantotās datu kopas aptver visu Latviju, piemēram, izglītības iestāžu dati un iedzīvotāju aptauja nodrošina plašu teritoriālo pārklājumu. Tāpat tiek skaidrots, ka kvalitatīvo datu iegūšanā tika veikti mēģinājumi iesaistīt respondentus no visas Latvijas, tostarp bērnus un viņu likumiskos pārstāvjus. Atsevišķos reģionos, piemēram, Latgalē, sākotnēji bijušas grūtības ar iesaisti, tomēr vēlāk tās izdevies pārvarēt. Norāda, ka, analizējot pakalpojumu pieejamību, dažādās pašvaldībās vērojamas atšķirīgas pieejas un pieredze.

E.Eglīte: papildina ka iespēju robežās pētījumā ir aptverta gan visa Latvijas teritorija, gan pēc iespējas plašāks pakalpojumu spektrs.

M.Brants: par pakalpojumu pieejamību papildina, ka situācija dažādās pašvaldībās būtiski atšķiras, un pilnīga pakalpojumu spektra apzināšana bijusi sarežģīta, jo informētības līmenis par pieejamajiem pakalpojumiem nav vienmērīgs.

D.Daugule: pateicas par sniegtajām atbildēm. Norāda, ka pētījums apstiprina viņas novērojumu, ka Latvijā pastāv būtiskas atšķirības starp pašvaldībām attiecībā uz pieejamo pakalpojumu klāstu: atsevišķās pašvaldībās tas ir plašs, savukārt citviet būtiski ierobežots. Vērš uzmanību, ka pašvaldībās ar ierobežotāku piedāvājumu ne vienmēr tiek izmantotas iespējas sadarboties ar citām pašvaldībām, kur attiecīgie pakalpojumi ir pieejami. Papildina, ka pašvaldību sadarbība nav aizliegta un uzsver, kā tās attīstīšana būtu lietderīga, jo varētu veicināt pakalpojumu pieejamību un mazināt pētījumā identificētās problēmas.

M.Brants: norāda, ka būtisks aspekts ir pašas problēmas apzināšanās. Pētījuma laikā bijušas pašvaldības, kuras norādījušas, ka attiecīgās problēmas to teritorijā nepastāv vai nav būtiskas. Uzsver, ka situācijā, ja problēma netiek apzināta, tās risināšana ir ierobežota.

Ā.Martukāne: pateicas par prezentāciju, atzīmējot, ka tā bijusi interesanta un vērtīga. Norāda, ka uzvedības un atkarību problēmas var skart bērnus no jebkuras ģimenes, ne tikai no riska ģimenēm, un uzsver, ka tas ir būtisks aspekts, kas jāņem vērā, runājot par prevenciju. Praktiskā pieredze rāda, ka situācijās, kad šādas problēmas parādās ne riska ģimenēs, bieži vien pašvaldību vai valsts apmaksāts atbalsts nav pieejams. Ir Pusaudžu resursu centrs, kur

var vērsties, bet kopumā preventīvais atbalsts ir ierobežots. Atsaucoties uz pētījumā analizēto ārvalstu pieredzi, norāda, ka tajā būtiska loma ir preventīviem pakalpojumiem, tostarp ģimeņu centriem un dažādām izglītības un atbalsta programmām, kas paredzētas ģimenēm vēl pirms rodas uzvedības vai atkarību problēmas. Uzdod jautājumu, vai šādi preventīvie pakalpojumi ārvalstīs pārsvarā tiek finansēti no valsts vai pašvaldību līdzekļiem. Atsaucoties uz “Ģimeņu barometra” pētījumu, norāda, ka arī tajā ir identificētas līdzīgas problēmas, piemēram, ierobežota ārpusskolas nodarbību pieejamība, kas bieži vien ir finansiāli jāsedz pašiem vecākiem. Jautā, vai, ārvalstīs finansējums prevencijas pasākumiem tiek nodrošināts no valsts un pašvaldību līdzekļiem.

M.Brants: skaidro, ka ārvalstu praksē ir pieejami noteikti publiski finansēti pakalpojumi, kā arī maksas pakalpojumi, kurus iedzīvotāji iegādājas individuāli. Atbalsts no valsts vai pašvaldību puses ir limitēts, līdzīgi kā Latvijā, piemēram, tiek nodrošināts ierobežotu speciālistu konsultāciju skaits. Vienlaikus uzsver, ka ne riska ģimenēm, kurās rodas attiecīgās problēmas, bieži vien pastāv stigmatizācijas barjera, kas kavē vēršanos pēc palīdzības sociālajos dienestos. Līdz ar to daļa ģimeņu izvēlas problēmas risināt privāti, iegādājoties pakalpojumus par maksu, un oficiālajā sistēmā nemaz neparādās. Tas savukārt ietekmē tirgus situāciju – pieaug pieprasījums pēc ierobežotiem resursiem, kā rezultātā palielinās pakalpojumu izmaksas un samazinās to pieejamība.

Ā.Martukāne: pateicas par atbildi un norāda ka prevencijai finansējums šobrīd nav paredzēts.

M.Brants: papildina, ka prevencija ir plašs jēdziens un tā neaprobežojas tikai ar specifiskiem, uz konkrētu mērķa grupu vērstiem pasākumiem. Tā var ietvert arī vispārīgas aktivitātes, piemēram, sporta klubus, interešu izglītību un citas brīvā laika pavadīšanas iespējas, kas nav tieši orientētas uz mērķa grupu, bet veicina bērnu attīstību un nodarbinātību. Vienlaikus norāda, ka šie pakalpojumi ne vienmēr ir pieejami visiem bērniem, jo daļa pakalpojumu sniedzēju var nevēlēties uzņemt bērnus ar uzvedības vai citām grūtībām. Tādējādi arī šajā jomā pastāv pieejamības ierobežojumi. Uzsver, ka prevencijas pieejas var būt dažādas – gan mērķētas uz konkrētām grupām, gan vispārējas, nodrošinot bērniem iespējas saturīgi pavadīt laiku. Daļā gadījumu tieši šādas vispārējās aktivitātes var būt būtisks faktors, lai mazinātu riskus un novērstu problēmu attīstību.

D.Jakaite: norāda, ka preventīvo pasākumu finansējums pašvaldībās tomēr pastāv, lai gan ne vienmēr vienmērīgi visās teritorijās. Iespējams, ka pētījumā, ņemot vērā tā tvērumu, ir iespējams identificēt, kuras pašvaldības iegulda prevencijā un kā tās adresē attiecīgos riskus. Vienlaikus vērš uzmanību uz atsevišķiem prezentācijā izskanējušiem aspektiem, kas neatbilst spēkā esošajai politikas teorijai attiecībā uz gadījuma vadīšanas izpratni. Uzsver, ka saskaņā ar sociālā darba principiem gadījuma vadīšana ir process, nevis konkrēta persona, un to īsteno dažādi profesionāli atbilstoši situācijai. Darbs ar bērnu var secīgi pāriet starp dažādām institūcijām, piemēram, no izglītības iestādes uz sociālo dienestu, un tālāk, nepieciešamības gadījumā, uz citām institūcijām, piemēram, probācijas dienestu. Tādējādi gadījuma vadīšana tiek nodrošināta kā nepārtraukts process, nevis koncentrēts vienas personas atbildībā. Lūdz pārskatīt pētījumā izteikumus par “vienu atbildīgo”, uzsverot nepieciešamību ievērot profesionālo un politikas ietvaru, kas paredz gadījuma vadīšanu kā sadarbībā balstītu procesu. Vērš uzmanību, ka būtiska problēma Latvijā saistīta ar gadījuma vadīšanas un institūciju savstarpējās sadarbības nepilnībām. Norāda, ka praksē bieži sastopama situācija, kad

speciālists, pabeidzot savu darbu, nenodod lietu tālāk citai institūcijai, pat ja problēma vēl nav pilnībā atrisināta. Tiek uzsvērts, ka gadījumos, kad problēma nav atrisināta, speciālistam būtu jāseko līdzi bērna tālākajai virzībai sistēmā un jānodrošina lietas nodošana nākamajai atbildīgajai institūcijai. Pat, ja konkrētā speciālista vai iestādes kompetence un resursi ir izsmelti, atbildība par gadījuma nepārtrauktību nedrīkst tikt zaudēta. Tas, viņasprāt, ir viens no galvenajiem sistēmiskajiem trūkumiem Latvijā. Ārvalstīs tiek attīstīta pieeja – lietas nodošana, ja problēmas nav atrisinātas. Vienlaikus pauž kritisku nostāju par apgalvojumu, ka Latvijā nav sistēmas, norādot, ka nav viennozīmīgi definēts, kas tieši ar to tiek saprasts. Uzsver, ka arī ārvalstīs sistēmas var būt dažādas un pašvaldību līmenī atšķirīgas, līdz ar to vienotas sistēmas jēdziens būtu precīzāk definējams. Attiecībā uz ģimeņu atbalsta centriem norāda, ka pēc viņas rīcībā esošās informācijas šādi centri ārvalstīs pārsvarā tiek attīstīti pašvaldību līmenī, nevis kā valsts līmeņa institūcijas. Informē, ka nākamajā Eiropas Savienības fondu plānošanas periodā ģimeņu atbalsta centru izveide pašvaldībās ir pieteikta kā viena no prioritātēm. Tie nodrošina dažādu atbalsta pasākumu kopumu, tostarp vecāku prasības programmas, konsultācijas un klientu novirzīšanu pie atbilstošiem speciālistiem, izvērtējot situāciju un nepieciešamo palīdzību. Pozitīvi tiek novērtēts, ka pētījumā ietverti visi prevencijas līmeņi (primārais, sekundārais, terciārais). Norāda, ka Latvijā terciārais līmenis ir visresursietilpīgākais un sarežģītākais, tāpēc īpaši svarīgi ir stiprināt primāro prevencijas līmeni. Svarīgi, ka pastāv visi trīs līmeņi. Vienlaikus tiek atzīmēts, ka Latvijā šo līmeņu attīstība ir nevienmērīga pašvaldību griezumā. Uzsver brīvā laika pavadīšanas nozīmi kā būtisku prevencijas elementu, norādot, ka pašvaldībām jau ir instrumenti šīs jomas attīstīšanai. Kā labās prakses piemērs tiek minēta Somijas pieredze, kur darbs ar riska grupām tiek īstenots caur izglītības sistēmu, cieši sasaistot to ar ārpuskolas aktivitātēm un sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām. Reflektējot par dzirdēto, uzdod sekojošus jautājumus pētniekiem: Kurā valstī pastāv valsts līmeņa ģimeņu atbalsta centri (piemēram, filiāļu veidā), un ko tieši ar šo jēdzienu paredzēts saprast, ņemot vērā, ka līdzšinējie pētījumi liecina, ka šādas institūcijas parasti tiek veidotas pašvaldību, nevis valsts līmenī? Vai pētījumā ir secināts, ka Latvijā būtu jānodrošina pilnībā vienāds pakalpojumu apjoms un līmenis visās pašvaldībās, vai tomēr pieļaujama diferencēta pieeja? Vai, piemēram, Lielbritānijā tiek izmantots viens vienots riska novērtēšanas instruments, vai arī praksē pastāv vairāki instrumenti, ļaujot pakalpojumu sniedzējiem izvēlēties piemērotāko konkrētajai situācijai? Ja Latvijā jau ir uzsākta un gandrīz pabeigta BASIK sistēmas attīstība, kuras izstrādē iesaistīti pētnieki un notiek tās efektivitātes izvērtēšana, kāpēc šis instruments nevarētu tikt izmantots kā pamata risinājums? Vai paredzēts pārorientēties uz citiem instrumentiem, vai tomēr turpināt attīstīt esošos, vienlaikus nepieciešamības gadījumā iegādājoties citus? Kurā līmenī būtu jānodrošina kopīga risku pārvaldība – vai ir nepieciešama valsts līmeņa kontrole attiecībā uz izmantotajiem riska novērtēšanas instrumentiem? Vienojas, ka uz minētajiem jautājumiem atbilde tiks sniegta sadarbībā ar Bērnu aizsardzības centru, ņemot vērā ierobežoto laiku diskusijai sēdes ietvaros.

M.Brants: papildina, ka darbā ar bērniem būtiska nozīme ir ne tikai sistēmiskajiem risinājumiem, bet arī cilvēciskajām attiecībām. Bērns ir personība, kurai veidojas piesaiste konkrētam speciālistam, un šīs attiecības būtiski ietekmē sadarbības kvalitāti un motivāciju. Lai gan teorētiski gadījuma vadīšanas process var būt strukturēts, praksē problēmas var rasties jau situācijās, kad mainās speciālists. Līdz ar to vienmēr pastāv izaicinājums nodrošināt nepārtrauktību un kvalitatīvu pāreju starp iesaistītajiem profesionāļiem. Vienlaikus uzsver, ka svarīgi ir saglabāt stabilu un pozitīvu attiecību saglabāšanai ap bērnu, jo bērna motivācija lielā mērā balstās tieši cilvēciskajā kontaktā, nevis institucionālajā ietvarā. Norāda, ka praksē

jāņem vērā arī personāla mainība, ir jāmeklē risinājumi, kā “nepazaudēt” speciālistus, ar kuriem bērniem veidojas pozitīva un stabila saikne.

D.Jakaite: papildina, ka tieši tāpēc svarīga ir lietas nodošana un institūciju savstarpējā sadarbība, nevis viena gadījuma vadītāja noteikšana visam procesam. Vienai personai nav iespējams pilnvērtīgi vadīt gadījumu visos posmos, īpaši, ja tas pārsniedz tās kompetences un atbildības robežas. Tāpat uzsver, ka brīdī, kad notiek speciālista maiņa, ir svarīgi nodrošināt, lai pāreja notiktu bērna interesēs. Nedrīkst veidoties situācija, kur bērns paliek bez atbalsta un pats spiests meklēt nākamo speciālistu. Sarežģītos gadījumos nepieciešama cieša sadarbība starp institūcijām, piemēram, sociālais darbinieks nevar pārņemt funkcijas, kas ietilpst probācijas dienesta kompetencē. Tādēļ svarīga ir koordinēta rīcība, savlaicīga informācijas nodošana un sadarbība starp visām iesaistītajām pusēm visā procesa gaitā.

G.Kovaļevska: norāda, ka, viņasprāt, prezentācijā netika pausta ideja par vienu gadījuma vadītāju visam procesam, bet drīzāk uzsvērtā pieeja, kur katrā no prevencijas līmeņiem darbojas savi mehānismi un iesaistītie speciālisti. Īpaši sarežģītos gadījumos var būt nepieciešamas konkrēta atbalsta persona (piemēram, mentors vai asistents), taču kopumā sistēma balstās uz vairāku līmeņu un institūciju sadarbību. Būtiski ir nevis tas, ka viens cilvēks vada visu procesu, bet gan tas, ka kāds pārskata situāciju kopumā un tiek nodrošināta saskaņota pieeja starp līmeņiem. Praksē īpaši svarīga ir pēctecība, piemēram, situācijās, kad bērns iziet no vienas sistēmas (piemēram, ārstniecības), bet nav skaidri nodrošināts nākamais atbalsta posms. Uzsver, ka pētījums būtu uztverams kā piedāvājums un pamats diskusijai, nevis kā saistošs rīcības modelis, aicinot izvērtēt un izmantot no tā labāko atbilstoši praktiskajām vajadzībām.

D.Jakaite: norāda, ka, atsaucoties uz iepriekš izskanējušo, tika īpaši akcentēta nepieciešamība pēc viena gadījuma vadītāja. Uzsver, ka, ja šāda nostādne ir ietverta pētījumā, to būtu nepieciešams pārskatīt, jo praksē tā nav īstenojama. Skaidro, ka kritiskais punkts ir tieši pāreja starp pakalpojumiem, nodrošinot lietas nodošanu, savstarpēju saziņu un skaidru izpratni par to, kura institūcija turpmāk uzņemas darbu ar bērnu. Profesionāļiem jābūt informētiem par turpmāko atbildību sadalījumu, piemēram, vai gadījumu pārņem sociālais dienests vai probācijas dienests. Būtiska ir cieša sadarbība un sasaiste starp institūcijām, jo pretējā gadījumā bērns saņem fragmentāru atbalstu un var “izkrist” no sistēmas. Atkārtoti uzsver, ka viena gadījuma vadītāja pieeja nav atbilstoša, un aicina precizēt šo aspektu, lai izvairītos no tālāku pārpratumu veidošanās.

E.Eglīte: skaidro, ka iepriekš izskanējušais formulējums varēja būt izteikts neprecīzi. Pētījumā nav ietverts piedāvājums par viena gadījuma vadītāja noteikšanu. Uzsver, ka pētījuma izstrādē konsekvēnti izmantota un ievērota sociālā darba terminoloģija, balstoties uz attiecīgajām terminoloģijas vārdnīcām. Apliecina, ka pētījumā lietotie termini ir izmantoti atbilstoši.

D.Jakaite: uzsver, ka vārdu lietojumam ir būtiska nozīme, lai izvairītos no pārpratumiem, jo ar pētījuma rezultātiem iepazīsies plašāka auditorija. Ir svarīgi skaidri formulēt jēdzienus, lai nerastos atšķirīga interpretācija. Vērš uzmanību, ka atbildība darbā ar bērnu ir sadalīta starp dažādiem līmeņiem, un katram no tiem ir sava loma. Norāda, ka, lietojot jēdzienu “valsts”, pastāv risks, ka pašvaldību atbildības līmenis var tikt nepietiekami akcentēts vai palikt otrajā plānā.

O.Ozola: pateicas par prezentāciju un sniegto informāciju, vienlaikus atzīmē, ka saglabājas nepilnības sajūta par pētījuma izklāstu un tā rezultātu pilnīgumu. Norāda, ka, iepazīstoties ar pētījuma mērķi, tika sagaidīts konkrētāks un strukturētāks pārskats par pakalpojumu pieejamību dažādos sektoros, tostarp skaidrs uzskaitījums par pieejamajiem pakalpojumiem, to pārklājumu un identificētajiem trūkumiem. Vērš uzmanību, ka, īpaši izglītības jomas kontekstā, pakalpojumu tvērums, iespējams, analizēts pārāk šauri, jo netika pietiekami akcentēts jau esošais atbalsts, piemēram, speciālo vajadzību identificēšana, individuālie plāni, konsultācijas un citi atbalsta mehānismi, kas jau tiek nodrošināti skolu līmenī un var tikt uzskatīti par pakalpojumiem. Norāda arī uz nepieciešamību vērtēt pētījuma secinājumus kontekstā ar spēkā esošo situāciju, tas ir, no 2026.gada 1.septembra izglītības iestādēm noteikts pienākums obligāti īstenot kādu no vardarbības novēršanas un labbūtības veicināšanas programmām, tādējādi daļa pētījumā izteikto ieteikumu jau ir iekļauti normatīvajā regulējumā. Arī Vispārējās izglītības likums nosaka, ka vispārējās izglītības apgūvē, tās īstenotāji nodrošina sistēmisku atbalstu sociāli emocionālās kompetences attīstīšanai. Norāda, ka, lai gan izteiktie ieteikumi ir vērtīgi, tika gaidīti jauni risinājumi un konkrētāks skatījums uz sistēmas pilnveidi, piemēram uz bērna atbalsta sistēmas sadrumstalotību, īpaši attiecībā uz dažādu institūciju izstrādātajiem individuālajiem plāniem. Pētījumā varēja tikt vairāk analizēta vienotas pieejas nepieciešamība, tostarp iespējamība izveidot vienotu atbalsta plānu, kas nodrošinātu koordinētu rīcību starp iesaistītajām pusēm.

G.Kovaļevska: skaidro, ka pētījuma mērķis nav bijis izveidot visaptverošu pakalpojumu katalogu, un atvainojas, ja pētījuma nosaukums varējis radīt šādu priekšstatu. Uzsver, ka pētījums koncentrēts uz konkrētu mērķa grupu – bērniem ar uzvedības un atkarību problēmām vai to attīstības risku, nevis uz visiem bērniem pieejamo pakalpojumu kopumu dažādās nozarēs. Pētījumā galvenais uzvars likts uz sistēmiskas pieejas izvērtēšanu šai mērķa grupai, līdz ar to būtiski ir analizēt intervences un pieejas, kas orientētas tieši uz šo grupu. Uzsver, ka Latvijā jau pastāv dažādi atbalsta mehānismi, pētījuma mērķis nav apgalvot pretējo, bet gan identificēt attīstības iespējas, tas ir, pētījums ir kā pamats turpmākām diskusijām un attīstībai par konkrēto mērķa grupu, īpaši ņemot vērā pieaugošo bērnu ar uzvedības un atkarību problēmām skaitu. Apliecina, ka pētījums un tā nodevumi tiks nosūtīti visiem iesaistītajiem, apzinoties, ka detalizēta iepazīšanās ar tiem prasīs laiku.

R.Paršova: Papildina, ka pētījums ir apjomīgs un tajā analizēti arī izglītības jautājumi, tostarp veikta sabiedriskās domas izpēte, kurā aptaujātas izglītības iestādes par pieredzi darbā ar bērniem ar uzvedības un atkarību problēmām. Norāda, ka pētījuma pilnu saturu prezentācijas ietvaros nav bijis iespējams izklāstīt ierobežotā laika dēļ. Skaidro, ka pētījumā ietverti vairāki nodevumi ar padziļinātu analīzi, tostarp par sistēmu izvērtējumu, riska novērtēšanas instrumentiem un pakalpojumiem dažādās jomās. Uzsver, ka pakalpojumu analīze ir veikta, tomēr pētījums nav veidots kā katalogs, bet kā izvērtējums par esošo situāciju un attīstības iespējām. Norāda, ka pētījumā izmantoti arī kvalitatīvi dati, tostarp praktiķu un bērnu viedokļi, kas sniedz būtisku ieskatu par pieejamo pakalpojumu izmantošanu un pieredzi. Uzsver, ka pētījuma rezultāti atspoguļo gan jau esošos sasniegumus Latvijā, gan identificē attīstības virzienus. Vienlaikus aicina neuztvert prezentāciju kā pilnu pētījuma atspoguļojumu, norādot, ka, iepazīstoties ar visu pētījumu kopumā, ir redzams būtisks ieguldītais darbs un plašs analizēto jautājumu loks. Informē, ka visiem būs iespēja iepazīties ar pētījuma materiāliem un nepieciešamības gadījumā saņemt papildu skaidrojumus par atsevišķiem aspektiem.

E.Eglīte: Papildina, ka attiecībā uz pakalpojumiem pētījuma ietvaros Excel tabulas veidā ir apkopota informācija par pieejamiem pakalpojumiem.

M.Brants: precizē, ka prezentācijā izklāstītie akcenti ir pielāgoti konkrētajai auditorijai, un norāda, ka citai auditorijai, piemēram, Izglītības un zinātnes ministrijā, uzsvars būtu citādāks, akcentējot citus pētījuma aspektus. Informē, ka pētījuma materiālos ir ietverts plašāks saturs par izglītības jomu, un īpaši iesaka iepazīties ar 7. nodevumu, kurā apkopots izglītības iestāžu un darba devēju viedoklis, sniedzot detalizētāku ieskatu šo iesaistīto pušu skatījumā uz problemātiku. Savukārt 4. nodevumā apkopota informācija no bērniem un viņu vecākiem jeb pakalpojumu saņēmējiem, tādējādi atspoguļojot mērķa grupas skatījumu. Norāda, ka, salīdzinot ar izglītības iestāžu sniegto informāciju, bieži vērojamas atšķirīgas perspektīvas, un, analizējot abus nodevumus kopumā, iespējams iegūt līdzsvarotāku priekšstatu par situāciju. Vienlaikus uzsver, ka pilnībā visaptveroša pakalpojumu reģistra izveide praksē ir sarežģīta. Tas skaidrojams ar to, ka daļa pakalpojumu sniedzēju nav ieinteresēti plašākā publiskumā, turklāt pieprasījums pēc pakalpojumiem bieži pārsniedz piedāvājumu, līdz ar to motivācija tos aktīvi popularizēt ir ierobežota.

D.Jakaite: Norāda, ka jebkura pakalpojumu saraksta aktualitāte ir ierobežota laikā, jo pakalpojumu sniedzēji mainās – rodas jauni, citi pārtrauc darbību –, līdz ar to pilnībā aktuāls saraksts iespējams tikai konkrētā brīdī. Pateicas pētniekiem par paveikto darbu, uzsverot, ka pētījums ir apjomīgs un veikts ilgākā laika periodā. Atzīmē, ka diskusijā izskanējušie dažādie viedokļi un pārdomas ir vērtīgi turpmākai darba attīstībai. Aicina padomes locekļus iepazīties ar pētījumu un nodot informāciju arī kolēģiem savās institūcijās. Apliecina, ka tiks nosūtīta informācija, kur var iepazīties ar pētījumu. Norāda, ka gadījumā, ja ir interese padziļināti analizēt kādu konkrētu tematiku, iespējams organizēt atsevišķas tematiskās diskusijas. Noslēgumā pateicas visiem klātesošajiem par dalību.

Nolēma:

- Pieņemt zināšanai pētījuma rezultātus.

Sēdi slēdz plkst.16.58.

Pielikumā: Pētījuma prezentācija “Atbalsta sistēmas un pakalpojumu pieejamības izvērtējums bērniem ar uzvedības vai atkarību problēmām vai to attīstības risku un viņu ģimenēm”.

Sēdes vadītājs

D.Jakaite

Protokolētājs

I.Iļemenova